

Gion Nándor

MINT A FELSZABADÍTÓK

Tavaszi vége felé vagy talán már nyár elején tértem vissza a tengerpartról, és mindenki sajnált, mert igen halovány színem volt, holott az emberek okkal elvárták, hogy barnára pácolódva jöjjek vissza a tenger mellől, és én nem magyarázhattam el mindenkinek, hogy ott a nagy kék víz mellett egy sokemeletes szálloda ablakaira szereltem fel a redőnyöket, a nagy kék vizet főként a redőnyök mögül néztem, még onnan is ritkán, inkább a mimózák sárga virágait nézegettem, néha meg egy nagyon mély fekvésű szobában egy festőművésznek segítettem lapos fadarabkákra tengeri hullámokat, hajókat meg ilyesmiket festeni, márpedig efféle tevékenység közben az embernek nem barnul meg a bőre, de ezt hiába mondtam volna el, a redőnyök és mélyre lecsúszott festőművészek senkit sem érdekelnek, így hát halovány bőrrrel járkáltam az utcákon, és hagytam, hogy sajnálkozzanak rajtam. Hugyik Mihály, egykori osztálytársam és szaktársam sajnált meg legjobban, az ő bőrét tavasz végére és nyár elejére már szépen megbarnította a nap, mert Hugyik Mihály sokat tartózkodott a folyón, leginkább egy öblös halászcsonakban evezgetett a folyó közepén, az evezőt ritkán és lustán mártogatta a vízbe, elmerengve szemlélte a nádat, a fűzfákat és a különféle vízimadarakat, és eközben szépen leburnult, így aztán igazából és őszintén sajnálta az én sápadt arcomat, talán még arra is gondolt, hogy eléggé elvesztem és boldogtalanul bolyongok a világban, ezért egy napon felajánlotta, hogy dolgozzam az asztalosműhelyében.

– Sok munkád van? – kérdeztem.

– Nincsen túl sok – mondta. – Főleg asztalokat, székeket meg padokat kellene csinálnom, de nekem erre sincs időm, mert a folyóra kell mennem mindennap. Költő akarok lenni.

Ezen meghökkenem kissé, Hugyik Mihályt egyáltalán nem tartottam költői léleknek, igaz, amikor még együtt tanultuk a szakmát, két kezével gyakran dobolt a gyalupadokon, és éles hangon rikoltozott valamilyen hirtelen kitalált dallamokat, de ez semmiképpen sem emlékeztetett költészetre, bár elszórakoztatott bennünket néha.

– Miért kell a folyóra menni ahhoz, hogy valakiből költő legyen? – kérdeztem.

– Egy asztalosműhelyről nem lehet verseket írni – mondta Hugyik Mihály. – A folyó viszont gyönyörű. És a folyópart is. Maga a költészet. Csak meg kell írni. Márpedig én meg tudom írni.

Kicsit tényleg elvesztem bolyongtam akkoriban a világban, ezért azt mondtam:

– Mindig kedveltem a művészeket. A tengerparton megismerkedtem egy festőművésszel, a tengert festette lapos deszkadarabokra. A turisták szétkapkodták a képeit. Igazán tehetséges festő. Amikor eljöttem onnan, éppen letartóztatták gyűjtogatás vádjával.

– A művészeknek az a dolguk, hogy felgyűjtsák a világot – mondta Hugyik Mihály.

Így hát elmentem Hugyik Mihályhoz. Szép nagy házban lakott, kívülről legalábbis szépen mutatott, oda nem mentem be, de bizonyára belülről is szép volt, a ház mellé épült a műhely, kívülről ez is szépen mutatott, de odabent nagy volt a rendetlenség, mindjárt láttam, hogy az utóbbi időben keveset dolgoztak itt. Meggírtam, hogy majd

rendet csinálók, aztán hozzáfogok az asztalok, székek, padok gyártásához. Megegyeztünk a fizetségben, majd kimentünk a kertbe. A kert leereszkedett egészen a folyóig. Keskeny ösvényen mentünk lefelé a folyóhoz, az ösvény két oldalát sűrű szálú és dúsan termő ribizlibokrok szegélyezték, ezt leszámítva azonban a kert eléggé elvadult és elgajosodott. Az ösvény végén, már a nádasban békésen ringatózott az öblös halászcsonak. Melegen sütött a nap, Hugyik Mihály levetette az ingét, beugrott a csónakba, és kivezett a folyóra a költészetet nézni, én meg visszamentem a ribizlibokrok között, és kitakarítottam az asztalosműhelyt.

Ettől kezdve mindketten csináltuk a magunk munkáját. Én gyalultam, fűrészelttem, enyveztem és lakkoztam az asztalokat, székeket és padokat, és ribizlit szemeztem olyankor, ha már fájtak az izmaid, Hugyik Mihály meg fehér notesszel és ceruzával a kezében sodródott a halászcsonakban, elmerült a költészetben, és írta a verseit ott a folyón, esténként a nagy házban gyöngybetűkkel fehér levélpapírra átmásolta a folyóvízen imbolyogva megírt verseket, és kék és rózsaszínű borítékokba rakta a költészetet. Néha benézett hozzám a műhelybe, szórakozottan megszemlélte az elkészült bútordarabokat, elégedetten bólogatott, de tulajdonképpen nem sokat törődött a székekkel és az asztalokkal, főleg a költészetről és a költészet szépségéről beszélt, és ismét vízre szállt.

Egyszer kék és rózsaszínű borítékokkal jött be hozzám, és azt mondta:

– Ma küldöm el az első verseimet a szerkesztőségeknek. Halmosi György név alatt fognak megjelenni. A Hugyik Mihály nem kimondottan költői név, a Halmosi György sokkal jobb.

– Nagyon jó név – hagytam rá. – A Halmosi György kimondottan költői név.

Örült, hogy én is így vélekedem, postázta a leveleket, és egy időre békén hagyott, én meg gyalultam és fűrészelttem szorgalmasan a száraz deszkákat, még vasárnap is dolgoztam, mert akkoriban nem akadt más tennivalóm. Vasárnap reggelként a műhely ablakán át megnéztem az ünneplőbe öltözött embereket, akik céltudatosan siettek a templom felé, kicsit irigyeltem őket, ezért hát én is megpróbáltam minél céltudatosabban munkálkodni. Később kiderült, hogy ez nem tetszett mindenkinek.

Egy vasárnap reggelen, még kismise előtt csöndesen besurrant az asztalosműhelybe Rostás Antal, a lyukas fejű kántor. Udvariasan köszönt, én visszaköszöntem, és nagy figyelemmel lakkoztam egy simára gyalult asztallapot, Rostás Antal meg szóltanul nézelődött. Sima képű és sima modorú ember volt Rostás Antal, szépen énekelt a templomban, és mindenkihez kedvesen beszélt, homlokán azonban csúnya horpadás éktelenkedett, pontosan a homloka közepén, ezért is nevezték lyukas fejű kántornak. Az asztalosműhelyben többször körbeforgatta behorpadt homlokát, és csak aztán jegyezte meg halkán, de érezhető rosszállással:

– Megfigyeltem, hogy maga vasárnap is dolgozik.

– Nem járhatok a templomba, mert nincs fekete ünneplőruhám – mondtam. – Ezenkívül a barátom darabszámba fizet. Ha sok széket és asztalt csinálók, talán még sötét színű ünneplőruhát is vehetek magamnak.

– Mindig szegény marad, és sohasem lesz ünneplőruhája, ha vasárnap is dolgozik – mondta Rostás Antal.

– Jó asztalos vagyok – jelentettem ki önérzetesen és kissé sértődötten.

– Látja ezt a csúnya horpadást a homlokomon? – kérdezte Rostás Antal.

– Látom.

– Valamikor én is nagyon szegény ember voltam – magyarázta. – Dolgoztam min-

dennap és minden vasárnapon. Aztán egy vasárnapon, amikor akácfaágakat vagdaltam egy nagy baltával, egy kemény akácfaág a homlokomhoz csapódott. Betörte a homlokcsontomat. Majdnem meghaltam. Isten figyelmeztetése volt ez. Azóta nem dolgozom vasárnap, a templomban énekelek, és a hívők velem énekelnek.

– Meggazdagodott azóta? – kérdeztem.

– Gyarapszom – mondta Rostás Antal. – Igaz, hogy lassan, de azért gyarapszom. Főleg a temetéseken keresek sok pénzt. Szép verseket írok az elhunytakról, kiénekelem a gyászoló rokonok neveit, és ezt mindig jól megfizetik a gyászoló rokonok.

– Én nem tudok verseket írni – mondtam. – De egy szép bútordarab is ér annyit, mint egy szép vers.

A lyukas fejű kántor látta, hogy ilyen beszéddel nem sokra megy velem, ezért hát azt mondta:

– Szerezhettek magának egy nagyon jövedelmező munkát. Ha megígéri, hogy ezentúl nem dolgozik vasárnaponként.

– Milyen jövedelmező munkáról lenne szó? – kérdeztem, bár nem érdekelt különösképpen a dolog.

– Nesebik Angéla és Juhász András eljegyezték egymást, őszre egybekelnek.

Nem ismertem Nesebik Angélát és Juhász Andrást, de szándékukat helyeseltem:

– Ez így van rendjén. A fiataloknak az a dolguk, hogy házasodjanak és szaporodjanak. Én is megházasodom majd, ha meggazdagszom.

– Nesebik Angéla édesanyja diófa bútort akar csináltatni a lányának – mondta Rostás Antal. – Szép hozománnyal akarja útjára bocsátani.

– A diófa bútorok nagyon nehezek – mondtam. – A vőlegény beleszakad a cipekedésbe.

– Juhász András erős fiatalember – mondta a kántor. – És ha maga szép bútorokat csinál nekik, sorra érkeznek majd a megrendelések.

– A faanyag megvan? – kérdeztem.

– Megvan.

– Holnap már hozhatják – mondtam.

– De csak akkor, ha megígéri, hogy ezentúl nem fog vasárnaponként dolgozni – mondta Rostás Antal.

– Megigérem.

– Nesebikné holnap reggel eljön ide a műhelybe, hogy megegyezzenek az árban.

– A barátommal egyezkedjen – mondtam. – Övé a műhely.

– Hol van most a barátja?

– Elmerült a költészetben. De holnap reggel itt lesz.

Rostás Antal nem egészen értette, hogy Hugyik Mihály miként merült el a költészetben, udvariasan elköszönt tőlem, ment a templomba énekelni, ahol a hívők is vele énekeltek.

Másnap reggel tényleg beállított a műhelybe Nesebikné és a lánya. Nesebik Angéla szép és szemérmes barna hajú lány volt, alig merte felemelni a fejét, főleg a padlóra szóródott faforgácsokat nézte, apró termetű anyja viszont annál keményebben nézett a szemünkbe.

– Amikor megszületett a lányom, szép diófa bútort csináltattam neki – mondta. – A háborúban azonban a katonák baltával széthasogatták a bútorokat.

Hugyik Mihály sajnálkozva csóválta a fejét, és szórakozottan azt mondta:

– A megszálló hadsereg katonái sok mindent tönkretettek erre felé.

– Nem a megszállók csinálták – mondta a kemény kis asszony. – A felszabadító hadsereg katonái hasogatták szét a bútorokat. Betörték a házukba, rabolni akartak, és amikor látták, hogy nincs semmi érdemleges elrabolnivaló, dühükben széthasogatták a bútorokat.

Hugyik Mihály erre már nem tudott mit mondani, így hát én szólaltam meg vigasztalón:

– Majd mi csinálunk új bútorokat. Szebbeket, mint azok a régiiek voltak.

– Két szekrény, két ágy, egy nagy asztal, hat szék és két éjjeliszekrény kellene – mondta az asszony.

– Rendben van – bólintottam.

Ezután részletesen megbeszéltük, hogy milyenek legyenek a bútorok, Hugyik Mihály meg közölte, hogy mindez mennyibe fog kerülni. Rövid időre kizökkent a költészetből, és elég magas árat szabott, de Nesebikné szemrebbenés nélkül tudomásul vette, és hazament a lányával, Hugyik Mihály kievezett a folyóra, én csöndesen pisztogtam a műhelyben, és vártam a diófát.

Kora délután két hallgatag ember egy nagy szekéren meghozta a vastag diófadesszákát, és lerakta a műhely elé. Onnan már egyedül cipeltem be a műhelybe a nehéz deszkákat, kicsit irigyeltem Hugyik Mihályt, és majdnem sajnáltam, hogy én nem tudok verseket írni. Igazából azonban mégsem sajnáltam, szerettem a munkámat, szerettem diófával dolgozni, elhatároztam, hogy igazán szép bútorokat fogok csinálni Nesebik Angélanak, szerény, jóra való lánynak látszott, úgy gondoltam, megérdemli, hogy szép bútorok között élje le az életét. Dolgoztam hát szorgalmasan, de most már csak hétköznapiokon, vasárnap pihentem, és reméltem, hogy Rostás Antal, a kántor meg van elégedve velem. Hugyik Mihály is szorgalmasan küldöztette a kék és rózsaszínű borítékokat a szerkesztőségeknek, de egyetlen újság sem közölt verset Halmosi György neve alatt. Ez igencsak elkeserítette Hugyik Mihályt, egy napon szomorú ábrázattal bejött hozzám a műhelybe, és azt mondta:

– Mozdó csónakban nem lehet rendesen verset írni.

– Tényleg nem könnyű munka – hagytam rá.

– Amint leteszem az evezőt, hogy papírt és ceruzát vegyek a kezembe, a csónak sodródni és forgolódni kezd a vízen – magyarázta Hugyik Mihály. – Nem tudom tartósan egy pontra irányítani a figyelmemet. Összekuszálódik körülöttem a költészet, és ilyenkor összekuszált, zagyva versek születnek.

Széttártam a karomat.

– Ebben nem segíthetek. Nem tudok verseket írni, és egyébként is diófa bútorokat kell csinálnom. De vasárnaponként már nem dolgozom. Ilyenkor tarthatom az evezőt, ha akarod. Megállítanám a csónakot, és te nyugodtan összpontosíthatnál.

Hugyik Mihály elgondolkozott, és kicsit felderült az arca.

– Megtennéd ezt? – kérdezte.

– Természetesen – mondtam. – Tulajdonképpen én is szeretem a költészetet.

– Vasárnap együtt megyünk a folyóra – mondta immár felvillanyozva Hugyik Mihály.

Vasárnap együtt szálltunk be a halászcsonakba, én is levettem az ingemet, megragadtam az evezőt, és a folyó közepére eveztem. Lassan csorogtunk lefelé, Hugyik Mihály időnként beintett, ekkor én megállítottam és megpróbáltam egyenesben tartani a csónakot, ez legtöbbször sikerült is, Hugyik Mihály tartósan egy pontra irányította a figyelmét, és rőtta a sorokat a fehér noteszbe. Derekasan dolgozott, már az

első vasárnapon legalább öt hosszú verset írt a fűzfákról, nádasokról, a nádi rigók énekéről, egy nemeskőcsagról és egy fosógémről. Vasárnapjaim tehát megteltek költészettel, halovány bőröm is kezdett szép, egészséges színűre barnulni, persze Hugyik Mihálynak továbbra is sokkal egészségesebb színe volt, mint nekem, Halmosi György versei azonban továbbra sem jelentek meg a lapokban.

A diófa bútorok viszont kezdtek kialakulni.

Egyszer benézett hozzám Nesebikné, mindent alaposan szemügyre vett, nem szólt semmit, de néha mintha elismerően bólogatott volna. Aztán egyszer elvezette hozzám Juhász Andrást is, egy vastag karú, bajszos fiatalembert, aki szintén elégedettnek látszott, és én nem kételkedtem már benne, hogy szükség esetén egyedül is meg tudja majd mozgatni a nehéz bútordarabokat. Legtöbbször azonban Rostás Antal, a lyukas fejű kántor jött be a műhelybe. Kezdetben talán nem bizott teljességgel a szaktudásomban, csupán jó útra akart téríteni, és ezért szerezte nekem a jövedelmező munkát, de ahogyan formálódtak a bútorok, egyre lelkesebbé vált, dicsérte az ügyességemet, sőt egyszer szó szerint ezt mondta:

– Magának volt igaza. Egy szép bútordarab is ér annyit, mint egy szép vers.

– Megkérem, hogy a barátom előtt ne beszéljen így – figyelmeztettem. – Mostanában igen rosszkedvű, néha kimondottan búskomor. Nem közlik a verseit, pedig ő mindennap mélységesen belemerül a költészetbe. De imbolgó csónakban írja a verseit, és ettől kissé összekuszálódik a költészete.

– A verseket szilárd asztalokon kell írni – mondta Rostás Antal. – Én szilárd íróasztalon írom a verseimet, és mindenkinek tetszenek. A temetéseken zokognak az emberek, amikor a verseimet énekelem.

– Ennél szilárdabb asztal nincs a világon – mutattam a már majdnem kész diófa asztalra.

– Elhiszem – mondta sóvárogva Rostás Antal. – Szeretnék ilyen asztalon verset írni. Maga tényleg megérdemli, hogy meggazdagodjék. Örülök, hogy megfogadta a tanácsomat, és nem dolgozik már vasárnapokon.

– Hamarosan veszek magának ünneplőruhát – ígértem neki, bár ezt akkor még nem gondoltam egészen komolyan.

Rostás Antal a következő alkalommal már bevezette a műhelybe Nesebik Angélat is. A lány, aki bizonyára rendszeres templombjáró volt, most is szemérmesen viselkedett, de azért alaposan megszemlélte a bútorokat, és kipirosodott az arca. Ekkor már biztos voltam benne, hogy jó munkát végzek. Később még inkább megbizonyosodhattam erről, mert Rostás Antal és Nesebik Angéla majdnem mindennap bejöttek a műhelybe, már nemcsak nézegették, hanem simogatták is a szép diófa bútorokat, nyitogatták a szekrények ajtaját, leültek a székekre, és egyre lelkesebbeknek látszottak, és egyre közelebb ültek le egymás mellé. Aztán ahogy közeledett az ősz, lassanként kezdtek elszomorodni, holott a bútorok napról napra szebbek lettek, igazán derekasan dolgoztam rajtuk. Egy napon Rostás Antal keserűen megjegyezte:

– Sohasem fogok ilyen szép szilárd asztalon verseket írni.

– Az anyám nem fogja nekünk adni ezeket a diófa bútorokat – mondta Nesebik Angéla.

Erre már felkaptam a fejem, és megkérdeztem:

– Miről van szó?

Rostás Antal tisztességes és egyenes beszédű ember volt, tisztességesen és érthetően közölte velem:

– Szeretjük egymást Angélával. Elveszem feleségül. Elszöktetem.

– Mit szól majd ehhez Juhász András? – kérdeztem. – A fiúnak igen haragos bajusza van, és a karja is igen vastag.

– Túléli – mondta meglepő keménységgel Nesebik Angéla, de aztán megint elszomorodott. – Az anyám biztosan nem adja nekünk a bútorokat.

– El kell mennünk innen – mondta Rostás Antal. – Másutt írok majd verseket az elhunytakról. Mindenféle rozoga asztalokon írom majd a verseimet, de egyszer majd összeszedjük magunkat. Ilyen szilárd diófa asztalom azonban sohasem lesz.

Kezdem megszokálni körülöttem a költészetet. Két költő is a nyakamba szakadt abban az egyetlen asztalosműhelyben. Pedig én sem Hugyik Mihályból, sem Rostás Antalból nem néztem volna ki, hogy képesek verseket írni. Ők mégis verseket írtak, és éreztem, hogy veszélyben vannak a bútoraim.

– Sokat izzadtam ezen a nyáron – mondtam szemrehányóan. – A diófa megdolgozása egyáltalán nem könnyű munka.

– Ígérje meg, hogy nem szól senkinek sem a szándékunkról – kérte Rostás Antal.

Ezúttal nem ígértem meg neki semmit, de azért nem szóltam senkinek sem a szándékukról. És ők egy szép napon eltűntek, elmentek valahová, éppen akkor, amikor a bútorok már teljesen elkészültek. Akkor megkértem Hugyik Mihályt, hogy hanyagolja egy kicsit a költészetet, maradjon velem a műhelyben, és várjuk ki, hogy mi lesz.

Nem kellett sokáig várnunk. Hamarosan megjelent Nesebikné fűrgén és elszántan, és vele jött Juhász András is komoran és erőteljesen. Mindketten baltát tartottak a kezükben, megszemlélték a bútorokat, nem mondtak semmilyen véleményt a munkámról, de nyilván elégedettek voltak, letették a baltákat a szépen megformált és simára csiszolt diófa asztalra, és akkor Nesebikné leszámolt egy köteg pénzt Hugyik Mihálynak. Hugyik Mihály átnyálazta a pénzeket, a nekem járó részt rögtön kifizette.

– Rendben van? – kérdezte Nesebikné.

– Rendben van – mondta Hugyik Mihály.

Akkor a kemény kis asszony kézbe vette a baltát, és megragadta baltáját Juhász András, a komor fiatalember is, és nekiestek a bútoroknak. A diófát nem könnyű széthasogatni, nem roppan szét egy-két baltacsapás után, erős elszántság és türelem kell a feldarabolásához. Ebben a két emberben megvolt a kellő elszántság és türelem, amellet nagyon dühösek is voltak.

Mi ketten Hugyik Mihállyal szótlanul néztük romboló tevékenységüket, felültünk a satupadra, cigarettáztunk, a csikkeket a faforgácsok közé dobtuk, ami nagy meggondolatlanság volt részünkről, felgyújthattuk volna az egész műhelyt, a cigarettavégek azonban elhamvadtak, nem keletkezett tűz, a szép diófa bútorok viszont végül is csúnya szeletekre hasadoztak. Nesebikné és Juhász András beleizzadt a rombolásba, szemmel láthatóan elfáradtak mind a ketten, de valamelyest elégedettebbek voltak, mint akkor, amikor bejöttek a műhelybe, a lelkükben felgyülemlett méregből is elpárolgott valamennyi, a szép bútorok helyén maradt szálkás fadarabok némileg megnyugtatták őket.

– Kiváló munkát végeztek – mondtam elismerően. – A felszabadító hadseregnek is becsületére válna.

Szánkozva végigmérték, aztán elmentek a baltákkal együtt, én meg a faforgácsok közé pöccintettem a ki tudja már hányadik cigarettavéget, de ez sem lobbant lángra, majdnem csalódottnak éreztem magam emiatt.

Hugyik Mihály bágyadtan lecsusszant a satupadról, körbejárta a frissen felhasoga-

tott diófával elborított műhelyt, mindent jól megnézett, aztán megállt előttem, és igazi költői fájdalommal kitárulkozott:

- Én is darabokra hasadtam. Nem vagyok való semmire sem.
- Van egy szép házad – vigasztaltam.
- Azt a nagyapámtól örököltem – mondta.
- Van egy szép műhelyed – vigasztaltam tovább.
- Azt az apámtól örököltem.
- Szép verseket írsz – mondtam, de már kezdtem unni a vigasztalást.

– Senki sem közli a verseimet – mondta búbanatosan Hugyik Mihály. – Még a vasárnapi verseimet sem közlik. Pedig vasárnaponként, amikor te irányítod a csónakot, mélységesen belemerülök a költészetbe, mégsem kellene a verseim senkinek. Az asztalosmunkát meg nem szeretem. Sohasem szerettem. Ezért is tértem át a költészetre, de hiába... Te legalább szép bútorokat tudsz csinálni.

- Széthasogatják a bútoraimat – mondtam én is búbanatosan, és körbemutattam.

Hugyik Mihály ekkor odaállt a satupad elé, két kezével elkezdett dobolni a satupadon, gyorsan csapkodott a kezével, éles hangon rikoltozott valamilyen általa hirtelen kitalált dallamot, úgy viselkedett, mint valamikor régen, amikor még együtt tanultuk a szakmát, de óbégatása most egyáltalán nem szórakoztatott. Ezért azt mondtam neki:

- A templomban nincs kántor. A lyukas fejű Rostás Antal végleg elment innen.

Hugyik Mihály tovább dobolt és tovább óbégatott.

– Szép hangod van – folytattam. – Énekelhetnél a templomban, és a hívők veled énekelnének.

Hugyik Mihály erre már lassabban dobolt, és halkabban óbégatott.

– Szép verseket tudnál írni az elhalálozott emberekről, a szép verseket szépen énekelnéd a temetőben, mindenki sírna, és a gyászoló rokonság jól megfizetne érte.

Hugyik Mihály abbahagyta a dobolást és a rikoltozást. Gyanakodva nézett rám, nem volt benne biztos, hogy komolyan beszélek-e vagy talán gúnyolódok. Úgy néztem vissza rá, mint aki komolyan beszél.

Kiment a műhelyből, és lehet, hogy még aznap elment a plébánoshoz. Néhány nap múlva már a templomban énekelt, és csakhamar gyászruhás emberek kezdtek járni hozzá, és verseket rendeltek nála elhunyt családtagjaik temetésére. Így jött ránk az ősz, én ismét székeket, asztalokat és padokat csináltam fenyőfából, jó esetben kőrifából is, vettem magamnak fekete ünneplőöltönyt, és vasárnaponként elmentem a templomba nagymisére. Hugyik Mihály éles fejhargon énekelte az egyházi dalokat, és a hívők vele énekeltek. Kemény tél következett, és influenzajárvány, az emberek gyakrabban haltak meg, mint máskor, Hugyik Mihály rengeteg verset írt, és mindegyiket elénekelte a temetőben, sokan sírtak, és sokan megállapították, hogy Hugyik Mihály jó kántor és jó költő. Én meg közben a műhelyben egy kis vaskályhában eltűzeltem a széthasogatott diófa bútor darabjait. A diófa lassan ég és hosszasan parázzlik, mindig meleg volt a műhelyben, nem betegedtem meg, nem lettem influenzás azon a télen, bár a bőröm színe megint elhalványodott, de hát télen a legtöbb ember elhalványodik.

Odakint szép fehér volt a világ. A ribizlibokrokot hó borította, a folyó befagyott, és a jég összeroppantotta Hugyik Mihály öblös halászcsonakját, mert senki sem húzta ki ősszel a csónakot a vízből. Hugyik Mihály azonban már vidám ember lett, emiatt sem bántódott, azt mondta, hogy tavaszra majd felgyújtja a megroggyant csónakot a nádas mellett, hiszen a művészeknek egyébként is az a dolguk, hogy felgyútsák a világot.